

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

556. PLENARNO ZASEDANJE EVROPSKEGA EKONOMSKO-SOCIALNEGA ODBORA
(INTERACTIO), 2. 12. 2020–3. 12. 2020

**Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Strategija EU za izboljšanje zelenih znanj,
spretnosti in kompetenc za vse**

(mnenje na lastno pobudo)

(2021/C 56/01)

Poročevalka: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Sklep plenarne skupščine	20. 2. 2020
Pravna podlaga	člen 32(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	11. 11. 2020
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	2. 12. 2020
Plenarno zasedanje št.	556
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	241/4/8

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO poudarja, da **je okoljska odgovornost dolžnost vseh**. Za trajnostni okoljski razvoj so potrebne korenite družbene spremembe, med drugimi spremembe v miselnosti, vedenju in načinu življenja posameznikov in družbe, ter v družbeni, politični in gospodarski ureditvi naših držav in družb.

1.2 EESO poziva države članice, naj v sodelovanju s socialnimi partnerji in ustreznimi deležniki pripravijo učinkovite nacionalne strategije, v okviru katerih se bodo sprejemali ukrepi za nujno uresničevanje **ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov**, v skladu s katerimi morajo države ukrepati na področju vključujočega in pravičnega kakovostnega izobraževanja (cilj 4) ter na področju podnebnih sprememb (cilj 13). Cilj 13.3 je „[i]zboljšati izobraževanje, ozaveščanje ter človeške in institucionalne zmogljivosti za blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje, omejevanje posledic in zgodnje opozarjanje“. Cilj 4.7 je „poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja“, pri čemer to ni le način za izboljšanje znanj in spretnosti ter spodbujanje gospodarstva, temveč tudi podpira cilja **globalnega državljanstva in miru**. Izobraževanje ima pri tej spremembi ključno vlogo in presega zgolj obravnavanje okoljskih vprašanj v učnem načrtu.

1.3 EESO poziva Evropsko komisijo in države članice, naj izvajajo prvo načelo **evropskega stebra socialnih pravic**, ki določa, da morajo kakovostno in vključujoče izobraževanje, usposabljanje ter vseživljenjsko učenje postati pravica za vse v Evropi, in naj ga uporabljajo za uspešnejše zagotavljanje zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc za varstvo okolja, pa tudi poklicnih znanj in spretnosti za vse. Izvajanje tega načela naj podprejo s trajnostnim javnim financiranjem, dogovorjenim s socialnimi partnerji in civilno družbo.

1.4 EESO meni, da je treba zelena znanja in spretnosti, okoljsko odgovornost in trajnostni razvoj prečno vključiti v vse učne rezultate (znanje, spretnosti, odnose in vrednote) v okviru formalnega, priložnostnega in neformalnega učenja pri vseh starostih in v vseh izobraževalnih sektorjih, vajeništvu in sistemu usposabljanja zaposlenih v zelenih in drugih sektorjih.

1.5 EESO Evropsko komisijo in države članice poziva, naj okoljske politike bolje povežejo s politikami zaposlovanja in izobraževanja. Tako bi se tudi lažje osredotočile na predvidevanje in razvoj znanj in spretnosti brezposelnih ali zaposlenih, katerih usposabljanje bi moralo vključevati okoljsko odgovornost ter imeti poudarek na zelenih znanjih in spretnostih. Zato je ključno zagotoviti, da je osredotočenost na podnebne spremembe pri učenju in poučevanju usklajena z demokratično šolsko kulturo in učnim okoljem „zelenih kultur“, v katerem se **ustanavljajo zelene šole**, ki so z ustrezno infrastrukturo za podnebno ozaveščanje in varstvo okolja vodene na trajnosten način v partnerstvu z vsemi deležniki v šolstvu in učence pripravljajo, da se bodo kot aktivni državljani in pri svojem prihodnjem delu borili proti podnebnim spremembam.

1.6 EESO poziva Evropsko komisijo, naj izvede **raziskavo na ravni EU** o razvoju zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc v državah članicah in na podlagi take raziskave oblikuje svojo politično strategijo. Šole so ključni vir informacij o okoljskih vprašanjih za učence, zlasti v dobi „vsevednega“ interneta, družbenih medijev in lažnih novic. Potrebovali pa bi več informacij o politikah držav članic EU glede vključevanja ozaveščenosti o podnebnih spremembah, okoljske odgovornosti in trajnostnega razvoja kot zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc v izobraževalne politike in učne načrte predšolske vzgoje ter splošnega in visokošolskega izobraževanja. Taka raziskava bi morala biti osredotočena tudi na socialna in strokovna zelena znanja in spretnosti ter kompetence v sektorju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, sektorju začetnega izobraževanja in usposabljanja ter sektorju nadaljnega izobraževanja in usposabljanja, pa tudi na izpopolnjevanje in prekvalifikacijo brezposelnih in delavcev.

1.7 EESO poudarja, da zelena znanja in spretnosti ter kompetence potrebujejo vsi državljani, tako mladi kot starejši. Zato bi si bilo treba prizadevati, da se pri njih upošteva **okvir ključnih kompetenc** ⁽¹⁾ za vse vrste izobraževanja ter da se ta uporablja za izboljšanje državljskih kompetenc, potrebnih za prevzem odgovornosti za okolje, ter matematičnih, naravoslovnih, tehniških in inženirskih kompetenc, ki morajo podpirati okoljsko trajnost, zlasti pri znanstvenem in tehnološkem napredku. Poleg tega bi bilo treba zelena znanja in spretnosti ter okoljsko odgovornost vključiti v vse predmete, zlasti geografijo, etiko in filozofijo.

1.8 EESO pozdravlja dejstvo, da se novi program znanj in spretnosti Evropske komisije za Evropo ⁽²⁾ (2020) osredotoča na zelena znanja in spretnosti, vendar obžaluje, da državam ne nalaga cilja glede deleža odraslih v kakovostnem in vključujočem usposabljanju za pridobitev vsaj osnovnih zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc, medtem ko predlaga cilj za udeležbo odraslih v usposabljanju na področju osnovnih digitalnih znanj in spretnosti.

1.9 EESO pozdravlja dejstvo, da je evropski zeleni dogovor ⁽³⁾ (2019) celovita strategija EU za boj proti podnebnim spremembam in varstvo okolja, da bi do leta 2050 dosegli podnebno nevtralnost EU, ter napoveduje različne strategije, ki se bodo upoštevale pri prihodnjih predpisih, skladih in nacionalnih reformah. EESO poziva države članice, naj uvedejo nacionalne politike, ki bodo osredotočene tudi na izobraževanje o okoljski odgovornosti in zelenih znanjih in spretnostih

⁽¹⁾ UL C 189, 4.6.2018, str. 1.

⁽²⁾ COM(2020) 274 final.

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

ter na **proaktivno izpopolnjevanje in prekvalifikacijo**, da bi se olajšal pravični prehod na zeleno gospodarstvo za vse, zlasti delavce v nazadujočih sektorjih. EESO opozarja, da morajo te reforme potekati v okviru učinkovitega socialnega dialoga z učitelji, sindikati delavcev in delodajalci ter ob posvetovanju z ustreznimi organizacijami civilne družbe.

1.10 EESO pozdravlja predlog iz evropskega zelenega dogovora o vzpostavitvi **evropskega okvira kompetenc** in priporoča, naj ga Komisija razvije tako, da se bo lahko uporabljal za **formalno, priložnostno in neformalno** učenje v okviru odprte metode usklajevanja, ki bi vključevala predstavnike ministrstev za izobraževanje, socialne partnerje iz sektorjev izobraževanja in usposabljanja ter druge ustrezne deležnike, kot so mladinske in izobraževalne nevladne organizacije.

1.11 EESO pozdravlja, da je Evropski parlament sprejel resolucijo o evropskem zelenem dogovoru⁽⁴⁾, v kateri je poudaril, da mora **industrijska strategija** vključevati učinke na delovno silo, pa tudi **usposabljanje, prekvalifikacijo in izpopolnjevanje delavcev**⁽⁵⁾. EESO podpira tudi regionalno razsežnost te strategije in trdno upravljanje prek socialnega dialoga. Poudarja, da morajo podjetja razviti strategije na področju varstva okolja, v zvezi s katerimi morajo tudi delodajalci pridobiti znanja in spretnosti.

1.12 EESO poziva prihodnja predsedstva EU in Evropsko komisijo, naj okrepijo sodelovanje med **sveti za izobraževanje, zaposlovanje in okolje**, tako da nosilci odločanja na najvišji ravni povežejo boj proti podnebnim spremembam z nujnim zagotavljanjem zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc v vseh starostih ter v vsaki obliki in vrsti sektorja izobraževanja in usposabljanja.

1.13 EESO poziva k **celoviti strategiji na ravni EU**, kot je navedeno v priporočilu Sveta, za izboljšanje izobraževanja in usposabljanja o zelenih znanjih in spretnostih ter kompetencah, razvoj strategij zelenih šol ter zagotavljanje izpopolnjevanja in prekvalifikacije odraslih na delovnih mestih in zunaj njih, kar je potrebno za varovanje okolja, družbo in bolj zeleno gospodarstvo. Predlaga, da bi tako priporočilo Sveta spremljalo predloge novega programa znanj in spretnosti za Evropo s poudarkom na doseganju tega, da bi vsi imeli pozitiven odnos do okolja, na razvoju okoljske odgovornosti v prečno kompetenco v okviru izobraževanja in usposabljanja v evropskem izobraževalnem prostoru ter na enakosti pri razvoju zelenih znanj in spretnosti za vse starosti, zlasti za socialno in ekonomsko prikrajšane skupine. Pri izvajanju strategije na takšen način bi morali izboljšanje izobraževanja in usposabljanja spremljati zadostni in trajnostni tehnični, finančni in kadrovske viri ter financiranje iz javnega proračuna.

1.14 EESO meni, da bi morale države članice uvesti celovite politike in financiranje, s katerimi bi **podprle osnovni in nadaljnji poklicni razvoj učiteljev in drugih pedagogov na področju varstva okolja** kot prečne teme za učitelje vseh predmetov in stopenj ter vrst izobraževanja in usposabljanja, pa tudi posebno usposabljanje na področju zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc. Države članice bi morale učiteljem in drugim pedagogom zagotoviti tudi zadostno strokovno podporo ter jim posredovati ustrezno in posodobljeno učno gradivo, orodja, metode in prakse poučevanja na tem področju.

1.15 EESO opominja, da bi pridobivanje zelenih znanj in spretnosti na delovnem mestu povečalo odpornost in prilagodljivost delavcev, vodstvenih delavcev in deležnikov ter hkrati prispevalo k zeleni rasti. Poziva k podpori sodelovanja in združevanja virov med podjetji (zlasti malimi in srednjimi podjetji), da bi zadovoljili potrebe po usposabljanju na področju mehkih in strokovnih zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc.

1.16 EESO poziva k **financiranju EU za zelena znanja in spretnosti ter kompetence na področju varstva okolja**, pri čemer bi se med drugim morali **Erasmus+**, **ESS+**, **sveženj za okrevanje** in **Sklad za pravični prehod** osredotočiti na zagotavljanje finančne podpore za razvoj zelenih znanj in spretnosti učencem se vseh starosti.

⁽⁴⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. januarja 2020 o evropskem zelenem dogovoru.

⁽⁵⁾ Naš poudarek.

1.17 EESO poziva k **okolju prijaznejšemu evropskemu semestru** ⁽⁶⁾, pri čemer poziva Komisijo, naj v sodelovanju z ministrstvi za izobraževanje, ustreznimi socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe pripravi posebna priporočila za države članice EU o izboljšanju zagotavljanja zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc na vseh ravneh in v vrstah sektorjev izobraževanja in usposabljanja, od **predšolske vzgoje do visokošolskega izobraževanja in izobraževanja odraslih**, ob upoštevanju učinkovite podpore odraslih na delovnih mestih in zunaj njih.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Boj proti podnebnim spremembam ima velik vpliv na socialne razmere, izobraževanje, zaposlovanje in trg dela. Leta 2019 je v Evropi prišlo do pomembne mobilizacije državljanov, zlasti študentov, ki so pozvali javne organe, naj sprejmejo nujne in ambiciozne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam. Okoljsko odgovornost ter zelena znanja in spretnosti bi morali imeti vsi, tako potrošniki in državljani na splošno, pa tudi oblikovalci politike, podjetja in delavci. To je potrebno v vsakem sektorju in dejavnosti, v delovnem (od strateškega načrtovanja in inovacij do dela na lokalni ravni v tovarnah in na področju storitev) in vsakdanjem življenju (na primer v zvezi z domom, prevozom in potrošnjo), predvsem kot sestavni del vsakega poklica, čeprav se nekatera delovna mesta lahko štejejo za „okoljska“ delovna mesta.

2.2 Kljub motnjam, ki jih v gospodarstvih povzroča pandemija COVID-19, podnebne politike za vlade in ljudi v Evropi ne bi smele biti manj pomembne. Evropski politiki, družbe, zakonodajalci in aktivisti pozivajo voditelje Evrope, naj zagotovijo zelene naložbe, da bi po pandemiji COVID-19 ponovno zagnali rast. Pri tem se predpostavlja, da bosta boj proti podnebnim spremembam in spodbujanje biotske raznovrstnosti prispevala k ponovni vzpostavitvi močnejših gospodarstev. Svežnji fiskalnih spodbud po COVID-19 bodo priložnost za začetek preobrazbenega in zelenega okrevanja z ustvarjanjem zelenih delovnih mest.

2.3 Hkrati so bili v več državah množični protesti zaradi fiskalnih in socialnih reform, ki se delu prebivalstva zdijo nepošteno. Ta nedaven razvoj dogodkov kaže, kako nujno potrebne so ambiciozne in obsežne podnebne politike, ki bi morale biti vključujoče in bi morale podpirati najranljivejše regije, sektorje in delavce ter državljane na splošno. Te podnebne politike seveda **vplivajo na formalno, priložnostno in neformalno učenje pri vseh starostih**, zelena znanja in spretnosti, okoljsko odgovornost in trajnostni razvoj pa je treba prečno vključiti v učne rezultate (znanje, spretnosti, odnose in vrednote) v vseh izobraževalnih sektorjih, vajeništvu in sistemu usposabljanja zaposlenih v zelenih in drugih sektorjih. Razumeti je treba, da zelena znanja in spretnosti ter kompetence družba in gospodarstvo potrebuje zaradi okoljskih zahtev. Okoljska vprašanja zajemajo številna področja, od podnebnih sprememb in onesnaževanja do naravnih virov in biotske raznovrstnosti.

2.4 Pri ozaveščanju o okoljskih izzivih ter oblikovanju stališč in vedenja, ki lahko vodijo v spremembe, ima izobraževanje ključno vlogo. Čeprav so mnogi 15-letniki pesimistični glede svoje prihodnosti z vidika okolja ⁽⁷⁾, pa so po podatkih OECD ⁽⁸⁾ številne države **okoljske teme** že vključile v **svoje učne načrte** in obravnavajo vprašanja, kot so recikliranje, vzorci dnevne potrošnje in trajnostno vedenje. Šole so ključni vir informacij o okoljskih vprašanjih za učence in prostor za vzgojo odgovornih in kritično razmišljajočih državljanov, ki bodo ozaveščeni in bodo razumeli vzroke in posledice okoljskih problemov, hkrati pa bodo pridobili znanje, spretnosti in odnos, ki so potrebni za iskanje bolj trajnostnih rešitev. Potrebovali pa bi več informacij o politikah držav članic EU glede vključevanja ozaveščenosti o podnebnih spremembah, okoljske odgovornosti in trajnostnega razvoja kot zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc v učne načrte predšolske vzgoje ter splošnega in visokošolskega izobraževanja.

⁽⁶⁾ Svet za okolje, 5. marec 2019.

⁽⁷⁾ OECD (2019), F. Avvisati: *Is there a generational divide in environmental optimism?* (Ali obstaja generacijski razkol v optimizmu glede okolja?), PISA in Focus, št. 95.

⁽⁸⁾ OECD (2014): *Trends shaping education 2014 Spotlight 4* (Trendi, ki oblikujejo izobraževanje 2014).

2.5 Zelena znanja in spretnosti ter kompetence potrebujejo vsi državljani, tako mladi kot starejši. So namreč prečni pojem in se nanašajo na sposobnost vključevanja okoljskih vidikov v druga znanja in spretnosti. To zahteva zadostno razumevanje in znanje o okoljskih vprašanjih, hkrati pa trdno podlago v splošnih znanjih in spretnostih ter znanjih in spretnostih, povezanih z delom. Okvir ključnih kompetenc⁽⁹⁾ omenja, da morajo *matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca* podpirati okoljsko trajnost, zlasti pri znanstvenem in tehnološkem napredku, da bi lahko prevzeli odgovornost za okolje. Kompetence na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike so pomembna podlaga za razumevanje okoljskih vprašanj in tudi za razvoj rešitev za težave. Pomembne so tudi kompetence, kot so kritično razmišljanje, ustvarjalnost in sodelovanje/timsko delo, saj omogočajo okoljsko zavedno in aktivno državljanstvo.

2.6 Po podatkih OECD ima sicer v večini držav le malo šol tečaje, namenjene okolju, a se o tej problematiki pogosto razpravlja tudi v okviru drugih temeljnih učnih načrtov, številne šole pa zagotavljajo obšolske dejavnosti, ki se osredotočajo na okolje⁽¹⁰⁾. Vendar še vedno ni namenske **mednarodne raziskave** o nacionalnih strategijah in učnih načrtih na področju okoljskih ved, odnosu do okolja in posebnem razvoju zagotavljanja zelenih znanj in spretnosti ter ocenjevanju slednjih. Zato EESO poziva Evropsko komisijo, naj izvede raziskavo o zelenih znanjih in spretnostih ter kompetencah v državah članicah in na podlagi take raziskave oblikuje svojo politično strategijo.

2.7 Prehod na zeleno gospodarstvo pomeni proizvodnjo izdelkov in storitev z manj energije, manj surovinami in manj emisijami ogljika. To velja za vse gospodarske dejavnosti v vseh sektorjih ter zajema delavce in potrošnike⁽¹¹⁾. Prehod na nizkoogljično gospodarstvo pomeni strukturne spremembe v sektorjih in poklicih, ko nastajajo novi zeleni poklici oziroma ko se povečuje povpraševanje po njih. Vendar je ekologizacija večinoma najbolj potrebna pri obstoječih. To pomeni **nov nabor znanj in spretnosti, ki zahteva posodobitve učnih načrtov** ali celo nove kvalifikacije na ravni izobraževanja in usposabljanja.

2.8 Vsaka stroka mora upoštevati svoje specifične okoljske vidike. Medtem ko prehod na zeleno gospodarstvo ustvarja potrebe po znanjih in spretnostih predvsem v posameznih sektorjih, kot so energijska učinkovitost in učinkovita raba virov, gradbeništvo ali proizvodnja, pa premik h krožnemu gospodarstvu ustvarja potrebe po zelenih znanjih in spretnostih v številnih panogah. Tak nov nabor znanj in spretnosti se mora upoštevati tudi v različnih izobraževalnih sektorjih, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, od sektorja začetnega izobraževanja in usposabljanja do sektorja nadaljnega izobraževanja in usposabljanja, pa tudi v učnih načrtih vajeništva. Ta nova zelena znanja in spretnosti lahko segajo od zelo tehničnih znanj in spretnosti ter takih, ki so značilni za posamezna delovna mesta, do „mehkejših“, kot je odgovorna raba virov, ki so lahko pomembni za različne poklice, ravni hierarhije in sektorje⁽¹²⁾.

2.9 Še vedno ni **celovite strategije na ravni EU**, kot je navedeno v priporočilu Sveta, za izboljšanje izobraževanja in usposabljanja o zelenih znanjih in spretnostih ter kompetencah, razvoj strategij zelenih **šol** ter zagotavljanje izpopolnjevanja in prekvalifikacije odraslih na delovnih mestih in zunaj njih, kar je potrebno za varovanje okolja, družbo in bolj zeleno gospodarstvo. EESO pozdravlja dejstvo, da se novi program znanj in spretnosti Evropske komisije za Evropo⁽¹³⁾ (2020) osredotoča na zelena znanja in spretnosti, vendar obžaluje, da državam ne nalaga cilja glede deleža odraslih z vsaj osnovnimi zelenimi znanji in spretnostmi ter kompetencami, medtem ko predlaga cilj za udeležbo odraslih v usposabljanju na področju osnovnih digitalnih znanj in spretnosti. Predlaga, da bi priporočilo Sveta spremljalo predloge novega programa znanj in spretnosti za Evropo s poudarkom na doseganju tega, da bi vsi imeli pozitiven odnos do okolja,

⁽⁹⁾ UL C 189, 4.6.2018, str. 1.

⁽¹⁰⁾ OECD (2012): *How 'green' are today's 15-year-olds?* (Kako „zeleni“ so danes 15-letniki?), PISA in Focus, št. 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011): *Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy* (Industrijski odnosi in trajnost: vloga socialnih partnerjev pri prehodu na zeleno gospodarstvo).

⁽¹²⁾ Cedefop (2019): *Skills for green jobs: 2018 update* (Znanja in spretnosti za zelena delovna mesta: posodobitev 2018), Evropsko zbirno poročilo. Cedefopova raziskava obravnava razvoj dogodkov v Nemčiji, na Danskem, v Španiji, Estoniji, Franciji in Združenem kraljestvu.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

na razvoju okoljske odgovornosti v prečno kompetenco v okviru izobraževanja in usposabljanja v evropskem izobraževalnem prostoru ter na enakosti pri pridobivanju zelenih znanj in spretnosti za vse starosti in socialno in ekonomsko prikrajšane skupine ter oba spola.

2.10 Premik h krožnemu in nizkoogljičnemu gospodarstvu bo neizogibno spremenil sektorske in poklicne strukture ter prinesel priložnosti, pa tudi izzive, vključno z nazadujočimi sektorji in sektorji, ki se soočajo z ozkimi grli na področju zaposlovanja. S tega vidika bi prilagojeni pristopi k ranljivejšim skupinam odraslih, kot so nizko usposobljeni ⁽¹⁴⁾, prinesli dodatne socialno-ekonomske koristi.

2.11 Uvesti bi bilo treba celovite politike in financiranje, s katerimi bi podprli osnovni in nadaljnji poklicni razvoj pedagogov na področju varstva okolja kot prečne teme za učitelje vseh predmetov in stopenj ter vrst izobraževanja in usposabljanja, pa tudi posebno usposabljanje na področju zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc. Učiteljem in drugim pedagogom bi bilo treba zagotoviti zadostno strokovno podporo ter jim posredovati ustrezno in posodobljeno učno gradivo, orodja, metode in prakse poučevanja na tem področju.

2.12 Glede na nedavno raziskavo ⁽¹⁵⁾ imajo programi usposabljanja za pridobivanje znanj in spretnosti brezposelnih ali zaposlenih na splošno le redko poseben poudarek na zelenih znanjih in spretnostih, čeprav so sektorske organizacije in dobrodelne/neprireditne organizacije včasih dejavne na področju razvoja takih znanj in spretnosti. To lahko odraža šibko povezavo med politikami, povezanimi z okoljem, in tistimi, ki obravnavajo zaposlovanje ter znanja in spretnosti, vključno s predvidevanjem potreb po znanjih in spretnostih. V državah, ki jih proučujemo, je vprašanje zelenih znanj in spretnosti ter delovnih mest v predpisih, politikah in strategijah redko na prvem mestu. Redke so tudi subvencije in spodbude, namenjene podjetjem, za razvoj zelenih znanj in spretnosti.

3. Posebne pripombe

3.1 EESO poudarja, da morajo države v skladu s **cilji OZN glede trajnostnega razvoja** ukrepati na področju vključujočega in pravičnega kakovostnega izobraževanja (cilj 4) ter na področju podnebnih sprememb (cilj 13). Cilj 13.3 je „[i]zboljšati izobraževanje, ozaveščanje ter človeške in institucionalne zmogljivosti za blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje, omejevanje posledic in zgodnje opozarjanje“. Cilj 4.7 je „poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja“, pri čemer to ni le način za izboljšanje znanj in spretnosti ter spodbujanje gospodarstva, temveč tudi podpira cilja **globalnega in aktivnega demokratičnega državljanstva in miru**.

3.2 EESO poudarja potrebo po izvajanju prvega načela **evropskega stebra socialnih pravic**, ki določa, da morajo kakovostno in vključujoče izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje postati pravica za vse v Evropi v okviru izboljšanja zagotavljanja zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc za vse. Poleg tega je treba izvajanje tega načela podpreti s trajnostnim javnim financiranjem, dogovorjenim s socialnimi partnerji in civilno družbo.

3.3 EESO pozdravlja dejstvo, da je evropski zeleni dogovor ⁽¹⁶⁾, objavljen 11. decembra 2019, celovita strategija EU za boj proti podnebnim spremembam in varstvo okolja, da bi do leta 2050 dosegli podnebno nevtralnost EU, ter napoveduje različne strategije, ki se bodo upoštevale pri prihodnjih predpisih, skladih in nacionalnih reformah. EESO je še posebej zadovoljen, ker evropski zeleni dogovor poudarja, da „[š]ole, ustanove za usposabljanje in univerze lahko z učenci, starši in širšo skupnostjo začnejo razpravo glede sprememb, ki so potrebne za uspešen prehod“. Evropski zeleni dogovor poudarja tudi pomen proaktivnega izpopolnjevanja in prekvalifikacije, da se olajša pravični prehod na zeleno gospodarstvo za vse, zlasti za delavce v nazadujočih sektorjih.

⁽¹⁴⁾ Za celovit pregled nizko usposobljenih odraslih v 27 državah članicah EU in Združenem kraljestvu glej Cedefop (2020): *Empowering adults through upskilling and reskilling pathways* (Opolnomočenje odraslih z izpopolnjevanjem in prekvalifikacijo), zvezek 1: odraslo prebivalstvo s potencialom za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo.

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2019): *Skills for green jobs: 2018 update* (Znanja in spretnosti za zelena delovna mesta: posodobitev 2018), Evropsko zbirno poročilo. Ta raziskava obravnava razvoj dogodkov v Nemčiji, na Danskem, v Španiji, Estoniji, Franciji in Združenem kraljestvu.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4 Evropski zeleni dogovor napoveduje načrt Evropske komisije, da bo pripravila „**evropski okvir kompetenc** za pomoč pri razvoju in ocenjevanju znanja, spretnosti in ravnanja na področju podnebnih sprememb in trajnostnega razvoja. Zagotovila bo tudi podporno gradivo in olajšala izmenjavo dobrih praks v mrežah programov za usposabljanje učiteljev.“ EESO ta predlog pozdravlja in priporoča, naj Komisija razvije tak okvir kompetenc, ki se bo lahko uporabljal za **formalno, priložnostno in neformalno** učenje v okviru odprte metode usklajevanja, ki bi vključevala predstavnike ministrstev za izobraževanje, socialne partnerje iz sektorja izobraževanja in usposabljanja ter druge ustrezne deležnike, kot so nevladne organizacije, ki delujejo na področju mladih in izobraževanja.

3.5 Kar zadeva formalno učenje, so zelena znanja in spretnosti ter osredotočenost na podnebne spremembe v učenju in poučevanju povezani z bolj demokratičnim vodenjem šol in učnim okoljem „zelenе kulture“, v katerem se **ustanavljajo zelene šole**, ki so z ustrežno infrastrukturo za podnebno ozaveščanje in varstvo okolja vodene na trajnosten način v partnerstvu s celotno šolsko skupnostjo in učence pripravljajo, da se bodo kot aktivni državljani in pri svojem prihodnjem delu borili proti podnebnim spremembam.

3.6 Zelena znanja in spretnosti je treba razvijati v okviru nacionalnih **strategij za aktivno izobraževanje/usposabljanje ter pridobivanje znanj in spretnosti** v sodelovanju z ustreznimi akterji v okviru učinkovitega socialnega dialoga ter v posvetovanju z ustreznimi organizacijami civilne družbe, vključno z dijaki, mladimi, učitelji in starševskimi organizacijami, za z viri gospodarno in socialno vključujoče gospodarstvo z nizkimi emisijami. Tudi te strategije je treba oblikovati in posodabljati na podlagi učinkovitega sistema predvidevanja in ujemanja znanj in spretnosti ⁽¹⁷⁾, ki vključuje vse ustrezne deležnike, zlasti socialne partnerje in nevladne organizacije na področju mladih in izobraževanja, ter upošteva druge cilje politike, kot so tisti, ki se nanašajo na izobraževanje, zaposlovanje, varstvo okolja, krožno gospodarstvo in migracije. To bi omogočilo pravočasno in ciljno usmerjeno izobraževanje in usposabljanje na področju zelenih znanj in spretnosti, ki bi ustrezali potrebam družbe in gospodarstva. Če se šteje, da je prehod na krožno gospodarstvo strateški cilj za države članice, bi bilo treba spodbujanje pridobivanja zelenih znanj in spretnosti uskladiti z nacionalnimi strategijami rasti ter zagotoviti, da so pobude za izobraževanje in usposabljanje v skladu z nacionalnimi strateškimi cilji.

3.7 Poleg formalnega izobraževanja tudi neformalne ureditve prispevajo k izobraževanju za okoljsko državljanstvo z zagotavljanjem priložnosti in pogojev, ki mladim omogočajo, da pridobijo znanje, pa tudi spretnosti, vrednote, odnos in ukrepe v dobro okolja, ki so potrebni, da postanejo okoljski državljani. „Poleg tega je okoljski državljan ozaveščen in motiviran za sodelovanje v družbi kot povzročitelj sprememb v smeri reševanja sodobnih okoljskih težav, preprečevanja ustvarjanja novih in doseganja trajnosti ter obnavljanja naših (človekovih) odnosov z naravo. Pedagoški pristopi, ki vključujejo lokalno izobraževanje, izobraževanje o državljski ekologiji, pedagoško ekološke pravičnosti, kompetence glede ukrepanja in družbenoznanstveno učenje, ki temelji na raziskavah, lahko prispevajo k izgradnji kompetenc mladih za globoko državljsko udeležbo, potrebno za uresničevanje okoljskih in družbenih sprememb ⁽¹⁸⁾.“ Zato je bistvenega pomena, da se podprejo **neformalni izobraževalni programi in organizacije, ki uporabljajo te metode izpopolnjevanja**, saj dopolnjujejo formalno izobraževanje v šolah.

3.8 Po vzoru prvega **skupnega zasedanja Sveta** ministrov za finance in izobraževanje EU leta 2019 ⁽¹⁹⁾ EESO poziva prihodnja predsedstva EU in Evropsko komisijo, naj okrepijo sodelovanje med sveti za izobraževanje, zaposlovanje in okolje, tako da nosilci odločanja na najvišji ravni povežejo boj proti podnebnim spremembam s pomembnostjo zagotavljanja zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc vsem starostnim skupinam.

⁽¹⁷⁾ Za več informacij o predvidevanju in ujemanju znanj in spretnosti v okviru celovitega sistema upravljanja znanj in spretnosti glej spletno stran Cedefopa o predvidevanju in ujemanju znanj in spretnosti. Glede pomembnosti predvidevanja potreb po znanjih in spretnostih, usmerjenega v zelena znanja in spretnosti, glej Cedefop (2019): *Skills for green jobs: 2018 update* (Znanja in spretnosti za zelena delovna mesta: posodobitev 2018).

⁽¹⁸⁾ D. Paraskeva-Hadjichambi in drugi: *Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth* (Izobraževanje za okoljsko državljanstvo v neformalnih okvirih za mladostnike na srednješolski stopnji), 2020. V: A. Hadjichambis in drugi (ur.): *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education* (Konceptualizacija okoljskega državljanstva za izobraževanje 21. stoletja), Environmental Discourses in Science Education, zvezek 4, Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Skupno zasedanje ministrov za izobraževanje in finance.

3.9 EESO pozdravlja tudi to, da je Evropski parlament sprejel resolucijo o evropskem zelenem dogovoru ⁽²⁰⁾, v kateri je poudaril, „da mora **industrijska strategija** ustrezno upoštevati učinke na delovno silo, pa tudi **usposabljanje, prekvalifikacijo in izpopolnjevanja delavcev** ⁽²¹⁾; poziva Komisijo, naj natančno preuči regionalno razsežnost te strategije in zagotovi, da nihče in nobena regija ni zapostavljena; vztraja, da je treba v strategijo vključiti socialni dialog, v katerem bodo delavci obsežno sodelovali.“ EESO poudarja, da morajo tudi podjetja razviti strategije na področju varstva okolja, v zvezi s katerimi morajo tudi delodajalci pridobiti znanja in spretnosti.

3.10 Okoljska odgovornost se začne z zagotavljanjem informacij ljudem o tem, katere tehnične rešitve naj začnejo uporabljati za bolj zeleno gospodarstvo, zasebno življenje in gospodinjstva. Za to je ključnega pomena, da se sprejmejo ukrepi, ki bodo podjetjem, javnim organom in gospodinjstvom dali več tehnoloških zelenih rešitev, skupaj z usposabljanjem, kako te tehnološke rešitve uporabljati z učenjem skozi prakso. Tako bi morala strategija za pravični prehod ⁽²²⁾ **podpirati razvoj kompetenc ter znanj in spretnosti odraslih vseh starosti** na delovnih mestih in zunaj njih ter jim tako pomagati pri izbiri poklicne poti in prehodih ter pri trajnostni miselnosti v življenju.

3.11 Uresničiti je treba prvo načelo evropskega stebra socialnih pravic, da bodo vsi odrasli imeli enak dostop do kakovostnega in vključujočega usposabljanja in vseživljenjskega učenja na delovnih mestih in zunaj njih v zvezi z zelenimi znanji in spretnostmi, kompetencami, zelenimi tehnologijami ter strokovnimi in mehкими zelenimi znanji in spretnostmi specifičnih poklicev, kar vodi do priznavanja usposabljanja, da se izboljša raven kvalifikacij. Delavcem na kateri koli ravni znanj in spretnosti ter v podjetju katere koli velikosti, ne glede na sektor in geografsko območje, v katerem delajo, bi bilo treba zagotoviti učinkovito podporo za izboljšanje usposabljanja na področju zelenih znanj in spretnosti ter znanj in spretnosti za zelena delovna mesta. Tako podporo je treba razvijati kot nacionalno in sektorsko strategijo v sodelovanju s sveti sektorskih znanj in spretnosti ter socialnimi partnerji, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti kakovosti usposabljanja ponudnikov.

3.12 EU mora povečati svoje naložbe za zmanjšanje emisij ogljika in njegovega odtisa s projekti, ki lahko ustvarijo tudi kakovostna delovna mesta. **Financiranje zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc za varstvo okolja** je v okviru programa **Erasmus+** bistvenega pomena, saj podpira mladinske in izobraževalne projekte sodelovanja v boju proti podnebnim spremembam, ter mobilnost in izmenjavo študentov, mladih in osebja pri učenju, razvoju zelenih šol in usposabljanju učiteljev. EESO ugotavlja, da si Komisija prizadeva državam članicam zagotoviti nova finančna sredstva za bolj trajnostne stavbe in delovanje šol s ciljem, da bi v letu 2020 pritegnili 3 milijarde EUR naložb v šolsko infrastrukturo. Podpira, da bi se druga sredstva EU, kot so ESS+, sveženj za okrevanje in Sklad za pravični prehod, osredotočila na zagotavljanje finančne podpore za razvoj zelenih znanj in spretnosti učencev vseh starosti. Hkrati je treba zagotoviti trajnostne javne naložbe v izobraževanje in usposabljanje ⁽²³⁾.

3.13 Podpora odraslim za usposabljanje je pomembna pridobitev za posameznika, delodajalca in celotno gospodarstvo v okviru temeljne **preobrazbe sveta dela**, ki temelji predvsem na podnebnih spremembah. **Financiranje izpopolnjevanja in prekvalifikacije** delovne sile prek ESS+, drugih evropskih skladov, podpore nacionalnih javnih zavodov za zaposlovanje in prispevka delodajalcev je izrednega pomena in bi moralo biti podprto z učinkovitimi strategijami prekvalifikacije in izpopolnjevanja. Podpora sodelovanju in združevanju virov med podjetji za zadovoljevanje potreb po usposabljanju je lahko še posebno koristna za mala in srednja podjetja, ki nimajo časa in sredstev, da bi zagotovila lastno usposabljanje ⁽²⁴⁾. Pridobivanje zelenih znanj in spretnosti na delovnem mestu bi povečalo odpornost in prilagodljivost delavcev, vodstvenih delavcev in deležnikov ter hkrati prispevalo k zeleni rasti.

⁽²⁰⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. januarja 2020 o evropskem zelenem dogovoru.

⁽²¹⁾ Naš poudarek.

⁽²²⁾ Mehanizem za pravični prehod je del naložbenega načrta za evropski zeleni dogovor in bo mobiliziral vsaj 100 milijard EUR naložb, da bi zagotovil dodatno ciljno podporo regijam, ki jih je prehod na podnebno nevtravno gospodarstvo najbolj prizadel in ki imajo manj zmogljivosti za spopadanje s tem izzivom.

⁽²³⁾ UL C 262, 25.7.2018, str. 1.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019): *Skills for green jobs: 2018 update* (Znanja in spretnosti za zelena delovna mesta: posodobitev 2018). Raziskava obravnava razvoj dogodkov v Nemčiji, na Danskem, v Španiji, Estoniji, Franciji in Združenem kraljestvu.

3.14 EESO pozdravlja dejstvo, da se je 5. marca 2020 sestal Svet za okolje in razpravljal o zelenem dogovoru ter **okolju prijaznejšem evropskem semestru** ⁽²⁵⁾, pri čemer Komisijo poziva, naj v sodelovanju z ministrstvi za izobraževanje, ustreznimi socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe pripravi posebna priporočila za države članice EU o izboljšanju zagotavljanja zelenih znanj in spretnosti ter kompetenc na vseh ravneh in vrstah sektorjev izobraževanja in usposabljanja, od predšolske vzgoje do visokošolskega izobraževanja in izobraževanja odraslih, ob upoštevanju učinkovite podpore odraslih na delovnih mestih in zunaj njih.

V Bruslju, 2. decembra 2020.

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Svet za okolje, 5. marec 2019.